

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“ ___ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6030508 «Фінанси і кредит»
(шифр та найменування спеціальності)
за спеціалізацією «Банківська справа»
(назва спеціалізації)

на тему: «Діяльність банку на ринку платіжних карток»

Виконавець:
студентка ФФБС
Прохода Я.М.

(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Деркач Ю.Б.

(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ: СУТНІСТЬ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ	6
1.1 Платіжні картки – основний інструмент карткових розрахунків	6
1.2. Характеристика операцій банків з платіжними картками.....	11
1.3. Законодавчі засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків в Україні	17
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ	23
2.1 Тенденції розвитку банківського ринку платіжних карток в Україні.....	23
2.2 Загальна характеристика діяльності «УКРГАЗБАНКУ».....	27
2.3 Операції «УКРГАЗБАНКУ» з платіжними картками.....	35
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ РОЗВИТКУ КАРТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ ... 49	
3.1. Світовий досвід збільшення частки безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток	49
3.2. Напрями підвищення захисту прав споживачів карткових продуктів в Україні.....	56
Висновки до розділу 3.....	60
ВИНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

Актуальність теми. За останні роки банки все більше застосовують платіжні карткові інструменти, що дає змогу ринку платіжних карток активно розвиватись. Платіжні карткові інструменти, є одним із основних технологічних засобів розвитку банківського самообслуговування клієнтів банку. З статистичних даних, що наданні Національним банком України, а саме огляд ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури України за 2017 можна стверджувати що, кількість пластикових карток значно збільшилась, майже на 34%, тому збільшився інтерес до ринку платіжних карток. Саме тому, є актуальним розглянути переваги та недоліки ринку платіжних карток в Україні

Діяльність банку на ринку платіжних карток досліджували економісти-науковці: О. Вовчак, Г. Вознюк, А. Герасимович, І. Коваль, Т. Косова, В. Кравець, С. Криворучко, О. Пиріг, А. Поліщук, С. Поліщук, А. Савченко, О. Шевчук, А. Шеремет, Г. Шпаргало, Г. Щербаков. Однак, не дивлячись на таку значну кількість наукових напрацювань щодо ринку банківських платіжних карток, існує потреба в комплексній оцінці операцій банків з платіжними картками.

Мета дослідження. Метою дипломної роботи є комплексний аналіз розвитку карткових платіжних інструментів, виявлення перспективних напрямків і механізмів їх застосування в Україні, а також розробка конкретних рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення діяльності банку на картковому ринку.

Основними завданнями дипломної роботи є:

- дослідити сутність поняття «платіжна картка», розглянути характеристику її видів;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання діяльності учасників та членів платіжних систем;
- проаналізувати діяльності банків України на ринку карткових продуктів;
- проаналізувати операцій «УКРГАЗБАНКУ» з платіжними картками;
- розглянути основні тенденції впровадження карткових продуктів «УКРГАЗБАНКУ»;

- дослідити міжнародний досвід регулювання ринку платіжних карток;
- розглянути питання безпеки проведення операцій з банківськими платіжними картками.

Об'єкт дослідження—ринок платіжних карток.

Предмет дослідження - сукупність теоретичних і практичних питань, пов'язаних з діяльністю комерційного банку на картковому ринку.

Методи дослідження. На основі діалектичного методу пізнання проведено визначення напрямків вдосконалення діяльності банків на картковому ринку. Для дослідження стану карткового ринку використані статистичні, математичні методи, методи прогнозування, фінансового аналізу та спостереження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи, що регулюють картковий бізнес банку, нормативні акти та статистичні дані Національного банку України, наукові праці провідних учених, періодичні видання, Інтернет-ресурси, офіційна звітність банків України.

РОЗДІЛ 1

ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ: СУТНІСТЬ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

1.1 Платіжні картки – основний інструмент карткових розрахунків

Пластикові банківські картки почали активно випускатися в США в 1950-і роки як новий інструмент безготівкового розрахунку, поступово замінюючи морально застарілі чекові книжки. Перший такий продукт був введений в «масовий» оборот нью-йоркським банком Long Island Bank в 1951 році, в Європі «першовідкривачем» пластикових карт стала британська компанія Finders Services. Магнітна смуга з'явилася на картках в 1960-і, а чіпи - в 1990-х.

Платежі пластиковою карткою можуть здійснюватися в будь-якій торговельній точці, обладнаній торговим терміналом відповідної платіжної системи (POS-терміналом). І якщо для звичайних власників карток цей процес полягає в зчитуванні карти терміналом, то за фактом процес набагато складніше.

У момент оплати товару або послуги термінал проводить перевірку справжності картки і наявності коштів на рахунку через процесинговий центр. Потім відбувається списання коштів з рахунку банківської карти і формування чека. В кінці робочого дня торгова точка передає всі чеки в банк-еквайєр.

Еквайєр перераховує загальну суму за всіма чеками на рахунок підприємства. Еквайєр передає в процесинговий центр інформацію про угоди з використанням банківських карт, емітентом яких він не є.

Процесинговий центр забезпечує взаємодію між усіма учасниками розрахунків. Він збирає інформацію про всі транзакції з пластикових карт, формує підсумкові дані і доводить їх до відома банку-емітента, еквайєра та розрахункового банку платіжної системи, яка використовується даної пластиковою карткою. На основі наданої інформації розрахунковий банк списує необхідну суму з коррахунку емітента та зараховує її на коррахунок еквайєра.

позиції , тому нами було розроблено рекомендації , щодо підвищення безготівкових платежів .

- Банк має впровадити комісію на зняття готівки , а за зарахування готівкових коштів на зарплатні картки відмінити комісію.

- Банку необхідно , поширювати серед клієнтів інформацію щодо прогресивних видів безготівкових розрахунків , стимулювати безготівкові платежі типу Р2Р-переказів.

- АБ «УКРГАЗБАНК» слід активно впроваджувати свій мобільний додаток, популяризувати переказ грошей через Інтернет-банкінг, як альтернативу використання систем переказу готівки.

- АБ«УКРГАЗБАНК» слід підвищити вартість готівкових транзакцій та вартість обслуговування готівкового обороту.

- Зниження комісії за оплату комунальних послуг безготівковими платежами , могло б збільшити використання платіжних карток. Також збільшило б безготівкові розрахунки впровадження національного сервісу Direct debit.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банківська статистика // Національний банк України / Офіційне інтернетпредставництво. URL: <http://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf>
2. Банківські операції : підручник / А.М. Мороз [та ін.] ; за заг. ред. А.М. Мороза ; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - 3-тє вид., переробл. і доповн. - К. : КНЕУ, 2008. - 608 с.
3. Банківські операції: Підручник / За ред.. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. - К.: Знання, 2006. - 727 с.
4. Борщук І., Балцежик Р. Захист прав споживачів банківських послуг в Україні та Польщі // Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2016. Випуск 53. – С. 204–212.
5. Браунмюль П. С., Байко Р. Г., Васильєва Л. У. Захист прав споживачів: стандарти ЄС та України. Аналітичний звіт. К., 2012. 13 с.
6. Брегеда О. А. Ринок банківських послуг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 "Фінанси, грошовий обіг і кредит". К., 2002. 16 с
7. Бублик С.О. Ринок платіжних карток в Україні: перспективи та обмеження розвитку. Економіка і прогнозування. 2016. № 3. С. 51–65.
8. Вавилов А.В. Пластиковые карты: принципы построения платежных систем / А.А. Вавилов, И.И. Ильин. - М.: Європеум-Пресс, 2009. - 123 с.
9. Ващенко Ю. В. Банківське право. К.: Центр навч. л-ри. 2006. 344 с.
10. Вовчак О. Д., Руцишин Н. М., Андрейків Т. Я. Кредит і банківська справа. К.: Знання, 2008. 564 с.
11. Волосович С.В. Ринок платіжних карток в Україні: розвиток та страхування / С.В. Волосович // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. – Економіка. – 2010. – № 120. – С. 52–54.
12. Головач А. В. Захожай В. Б., Головач Н. А. Банківська статистика [навч.-метод. посібник]. К.: КНЕУ. 2003. 161 с.
13. Дзюблюк О.В.. Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. - Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка»,2009. - 696 с.

14. Державна служба статистики України / Офіційний інтернет-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Дикий В. Розвиток безготівкової економіки в Україні [Електронний ресурс] / Дикий Владислав. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://management.fmm.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/12/Cashless-economy_05.12.2017.pdf.
16. Дубілет О. Перспективи розвитку карткових продуктів / О. Дубілет // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 10
17. Економічний словник / [авт. - уклад. Й. С. Завадський]. К.: Кондор – 2006. 355 с.
18. Євдокімова М.О. Ринок платіжних карток в Україні, його розвиток. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні ві Інтернет-видання «Дзеркало тижня. Україна». URL: <http://dt.ua/ECONOMICS> дносини та світове господарство. 2017. Вип. 15 (1). С. 106–110.
19. Журнал “Інвестиції: практика та досвід” [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2018/6.pdf
20. Катюха К.О., Успенко В.І. Аналіз стану та розвиток ринку платіжних карток. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. 2012. № 2 (18). С. 34–42.
21. Карточный бум: НБУ показал, как украинцы переходят на безналичные расчеты. Инфографика // Финансовый обозреватель. URL: <http://finance.obozrevatel.com/business-and-finance/51607-kartochnyij-bum-nbupokazal-kak-ukraintsyi-perehodyat-na-beznalichnyie-raschety.htm>
22. Корецька Н.І. Польський досвід функціонування ринку платіжних карток. Економічний форум. 2016. № 1. С. 40–47.
23. Кравчук В., Прем'єрова О. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та регулювання / Аналітичний звіт.-К.:АДЕФ-Україна,2012.- 60 с.

24. Крупка М. І., Андрущак Є. М., Пайтра Н. Г. Банківські операції: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 312 с.
25. Марченко А.В. Пластиковые деньги - Visa, MasterCard и другие/ А.В. Марченко, С.В. Бочкарев. - М.: Олимп-Бизнес, 2006. - 240 с.
26. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua>
27. Міщенко В., Ніконова М. Розвиток безготівкових роздрібних платежів і технологій самообслуговування клієнтів банків в Україні / Вісник НБУ. – № 1(203) 2013. – С. 20-26.
28. Морозова Г.С. Ринок платіжних карток в Україні: сучасний стан, проблеми і перспективи використання. Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет». Економічні науки. 2013. Вип. 158. С. 187–195.
29. Лаврушин О. И. Деньги, кредит, банки: учебник. М.: Конкурс, 2010. 560 с.
30. Левицька Т.В. Особливості використання сучасних інформаційних технологій і платіжних пластикових карток у банківській системі // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 10. - С. 233-238.
31. Невідома Л.О., Марченко О.В. Оцінка діяльності банку на ринку платіжних карток. Молодий вчений. 2017. № 5. С. 680–684.
32. Оператор платіжних сервісів «УКРКАРТ» // АТ «УКРКАРТК» URL: <https://www.ukrcard.com.ua/pro-kompaniyu>
33. Орлюк О.П. Фінансова енциклопедія. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.
34. Основні показники діяльності банків України // Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843
35. Офіційний сайт Національного банку України // Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
36. Офіційний сайт АБ «УКРГАЗБАНК» // АБ «УКРГАЗБАНК». URL: <https://www.ukrgasbank.com>

37. Павленко Р. В. Сучасні банківські продукти як чинники соціально-економічного розвитку України // Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/15SBP.pdf
38. Платіжні картки які емітує АБ «УКРГАЗБАНК» // АБ «УКРГАЗБАНК»
URL: http://www.ukrgasbank.com/card_and_current_accounts/cards/
39. Плісак Т.О., Нетребчук Л.О. Ринок платіжних карток: сутність, властивості та показники розвитку. Економіка і суспільство. 2016. № 4. С. 312–318.
40. Поліщук С.О. Пластикові платіжні картки: випуск і використання/ Бухгалтерський облік і аудит. - 2002, № 9. с 56-63.
41. Приймак С. А. Напрями покращення фінансової грамотності серед населення України // Філософсько-психологічні аспекти духовності: довіра як основа змін в економіці та суспільстві: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., (Львів, 19 лют. 2016 р.). Львів: Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2016. С. 249–252.
42. Про Національний банк України : закон України від 20.05.1999 № 679-ХІV (Із змінами, внесеними згідно із Законами станом N 679-ХІV від 07.02.2019) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
43. Про захист прав споживачів: Закон України № 1023-ХІІ від 12.05.1991 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
44. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : закон України від 5 квітня 2001 року N 2346-ІІІ (Із змінами, внесеними згідно із Законами станом N 406-VІІ від 04.07.2013) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
45. Про банки і банківську діяльність: закон України від 7 грудня 2000 року N 2121-ІІІ (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від N 1166-VІІ від 27.03.2014) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
46. Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах від 06 червня 2013 року України, № 212 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

47. Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів: Постанова НБУ від 30.04.2010 N 223 (Із змінами, внесеними згідно з Постановою Національного банку станом N 481 від 04.11.2010) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0474-10>

48. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України //Постанова Правління Національного банку України від 8 квітня 2005 року N 123 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Правління Національного банку України N 496 від 17.11.2010) / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0441-05>

49. Про затвердження Правил Національної системи масових електронних платежів // Постанова Правління Національного банку України від 10 грудня 2004 року N 620 / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0025-05>

50. Роїна О. М. Банківська діяльність в Україні: нормативні документи. К.: Знання, 2007. 234 с.

51. Савелко Т. В. Теоретические аспекты рынка банковских услуг Украины // Экономист. 2007. № 8. С. 27–32.

52. Світовий банк URL: <http://www.worldbank.com>

53. Скоморович І. Г. Банківські операції: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 532 с.

54. Смолень Р.П., Українець І.М Розвиток безготівкових розрахунків в Україні / Наука й економіка / 2012, № 2 (26) – С. 53-57.

55. Смоляк В. А. Вишнякова О. А. Аналіз рівня розвитку ринку платіжних карток України. Х., 2013 // Наукове товариство Івана Франка URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=66540>

56. Словарь иностранных слов. М.: Русский язык, 1979. 624 с.

57. Страхарчук А.Я., Страхарчук В.П. Інформаційні системи і технології в банках: [навч. посіб.] / А.Я. Страхарчук, В.П. Страхарчук. – К.: УБС НБУ; Знання, 2010. – 515 с.

58. Тлумачний словник з української мови URL: <http://subject.com.ua/economic/dict1/787.html>
59. Череп А. В. Андросова О. Ф. Банківські операції: навч. посібник. К.: Кондор, 2007. 410 с.
60. Чкан І.О. Безготівкові розрахунки – сучасний спосіб оплати / І.О. Чкан // Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І.Д. Пасічник, О.І. Дем'янчук. – Острог: видавництво національного університету «Острозька академія», 2014. – Випуск 27. – С. 121-124.
61. Шевцова М. Ю. Солодовник Ю. О. Ринок банківських послуг: динаміка розвитку та сегментації // Вісник Дніпровського університету. 2011. № 5(2). С. 149–155.
62. World Payments Report 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.capgemini.com/wpr13>.
63. The Nilson Report 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nilsonreport.com/pdf/1freeissue.pdf.